

Oponentský posudek k diplomové práci

Kellnerová, Jana: Žánr novela na příkladu ‚Včelího jezera‘ Theodora Storma. Praha, ÚGS FF UK, 2011, 80 str.

Členění práce, v níž se diplomantka nejprve zabývá samotným pojmem novely, poté nastiňuje dějiny žánru a představuje autora Theodora Storma, aby do průsečíku těchto tří rovin – pojmově-estetické, historické a biografické – nakonec postavila interpretaci patrně nejslavnější Stormovy novely, se mi jeví jako naprosto logické a přesvědčivé. Provedení jednotlivých částí této kompozice bohužel nehodnotím stejně pozitivně.

K diskusi o pojmu novely sama autorka v závěru píše: „Es hat sich herausgestellt, dass die Auffassung des literarischen Genres Novelle keine einfache ist. Schon der Begriff selbst ist nicht eindeutig, hat mehrere Bedeutungen und auch in literarischem Sinne lassen sich Abweichungen finden.“ (S. 76) To samozřejmě platí, nicméně je otázka, zda to při bližším pohledu neplatí nakonec o většině literárněvědných pojmů – viz debaty o pojmu groteska, románu, lyrična apod. – ‚jednoznačné‘ zůstávají zejména pojmy spjaté s jedním konkrétním programovým či zakladatelským počinem (jako třeba epické divadlo). Již v této krátké kapitole, ale i jinde, mi smysl některých výroků bohužel uniká – např.: „Heute fragen die Literaturforscher nach dem eigentlichen Wesen des novellistischen Erzählens, nach der Wirklichkeit“ (S. 11). Ať už zde výrazy Wesen a Wirklichkeit jsou míněny jakkoli – blíže to vysvětleno není – je zřejmé, že popis „dnešního stavu“ je převzat z knih Benna von Wiese, které vzhledem k roku vydání (1956 a 1962) rozhodně nelze jednoduše prezentovat jako zástupce současné diskuse o novele. Na rozdíl od Austovy zdařilé *Novelle* z edice Sammlung Metzler nebo daleko méně využitého Ratha (2000) – čímž výčet použitých titulů k obecné problematice žánru novely končí, nejsou tedy ani zmíněny práce W. Freunda, Wilhelma Pötterse či Germána Garrido Miñambrese. Výklad první kapitoly je vcelku povšechný a nenabízí více než na začátku zmíněné, totiž zjištění o mnohvrstevnosti a nejednotnosti definic tohoto žánru. I pro další kapitoly platí, že diplomantka jen výjimečně samostatně argumentuje či polemizuje se sekundární literaturou – např. na str. 10 ovšem na základě nedorozumnění: Aust pro texty vzniklé kolem roku 1800 nepopírá jejich označení jako „epische Kleinform“, nýbrž říká, že nemohou být „Grundlage für einen anspruchsvollen Begriff der epischen Kleinform“ (Aust 2006, 67), což je jistě rozdíl.

Lépe svou funkci plní druhá hlavní kapitola „Geschichte der deutschen Novelle“, která nabízí přehled dějin žánru od jeho klasických vzorů přes německé osvícenství až po realismus. Zde bych považoval za vhodné nečerpat pouze ze sekundární literatury (opět především Aust a Benno von Wiese), nýbrž použít alespoň vybrané texty, o nichž se mluví –

například Wieland, Kleist, Schlegel, Heyse by za to jistě stáli. Je také otázka, zda je v literárněvědné diplomové práci nutné v poměrně rozsáhlých poznámkách vysvětlovat, kdo byli Boccaccio nebo Cervantes. V kapitole 2.9 diplomantka rozvíjí to, co čtenář hledal v kapitole 1: nastiňuje různá stanoviska v diskusi o určení žánru novely. I zde platí, že produktivnější než referování o Martinim a Senglem na základě jejich prezentace u von Wieseho by bylo citování a komentování přímo jejich textů.

Následující část představuje život a dílo Theodora Storma. Po stručném životopisném medailonu, sestaveném na základě příslušné pasáže v Gysiho *Erläuterungen zur deutschen Literatur nach 1848* se obrací ke zdařilému popisu Stormovy novelistiky. I zde ovšem zůstávají některá vyjádření vágnější než by si čtenář přál: např. tvrzení, že dle Austa se Stormova raná a pozdější novelistická tvorba odlišují, je třeba doložit poukazem na aspekty, v nichž Aust tyto odlišnosti spatřuje. Funkční přehled o formě, stylu, motivice a tématice skýtají kapitoly 3.2.1 a 3.2.2, i zde ovšem platí, že jde spíše o referát prezentující rozličné stormologické práce; vlastní komentář dosavadní diskuse diplomantka nepředkládá. Jestliže u výkladu k dějinám žánru je otázkou, co z předkládaného je ve vztahu k vlastnímu tématu práce relevantní, patří pasáže týkající se dílčích aspektů Stormovy novelistiky – typologie jeho novel, otázky centrální dějové peripetie, vztahu mezi rámcovou strukturou textu a „Erinnerungsstruktur“, motivů přírody, společenství a umění – bezesporu ke stěžejním částem práce.

Druhou stěžejní částí je kapitola věnovaná samotné novele Immensee. Popisuje její syžet, formu a styl, vznik. Z motivicko-tématických prvků diplomantka nejprve vyzdvihuje rysy společenskokritické, posléze přejímá Freundovu charakteristiku romantických prvků novely a dostává se k ústřednímu postavení scény Reinhardovy koupele a motivu leknínu, který interpretuje jako analogii k romantickému „modrému květu“. Nakonec polemizuje s Reimannovým výkladem těchto významných prvků, když je odmítá interpretovat jako výraz erotické touhy, nýbrž spíše jako podobenství či parabolu (je tento termín opravdu vhodný?) celého příběhu. Jinak se ovšem zdá, že interpretace diplomantky v zásadě odpovídá Reimannově popisu symbolického významu těchto prvků. Pokud nikoli, bylo by vhodné tuto otázku vyjasnit u obhajoby.

Technika filologické práce je zvládnuta dobře; mezi relevantní literaturou by (kromě výše uvedeného) mohly být alespoň zmíněny současné práce Jeana Firgese, Paula Barze či Hildegardy Lorenzové. Hodnocení této práce značně ovlivní její jazyková úroveň. Vcelku by byla na průměrné (tedy dobré) úrovni – přes některé chyby jako špatné použití „derer“ (str. 14), vor / bevor (str. 60) apod., či stylistické neobratnosti. Dojem z četby ale znatelně

ovlivňuje pro mne nepochopitelné rozhodnutí diplomantky označit vše, co čerpá ze sekundárních zdrojů (tedy drtivou většinu předkládaného), konjunktivem. To jistě v zásadě špatně být nemusí – jde přece o nepřímou řeč. Nicméně konjunktiv v tomto smyslu jednak není používán správně (záměny mezi konjunktivem I a II) a za druhé ho lze použít k distancování komentářů a hodnocení jiných autorů, nevhodný je ale při zprostředkování faktů. Vyjádření typu „*Immensee* sei Storms Debüt.“ (str. 61), jichž je velké množství, opravdu nejsou na místě. Při použití konjunktivu II pak je do výpovědi samozřejmě vnášen prvek irreality, což očividně nebylo záměrem diplomantky.

Přes uvedené četné výhrady práce zasazuje poměrně funkčně a přínosně text Stormovy novely do naznačených kontextů a předkládá interpretaci vzešlou nepochybně z vlastní četby a samostatné reflexe textu. Proto práci ve výsledku doporučuji k obhajobě.

V Praze 20.5.2011

Mgr. Štěpán Zbytovský, PhD.